

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПСИХОЛОГІЇ
Кафедра психології та особистісного розвитку**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Вченою радою ННІМП ДЗВО

«Університет менеджменту освіти»

«12» вересня 2019 року, протокол № 6

Голова Вченої ради ННІМП ДЗВО

«Університет менеджменту освіти»

О. В. Алейнікова

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА ОСОБИСТОСТІ
(назва навчальної дисципліни)

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
за вільним вибором здобувача вищої освіти

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Київ

Робоча програма навчальної дисципліни «Психологічна допомога особистості» за вільним вибором здобувача вищої освіти складена відповідно до навчальних планів освітньо-професійних/освітньо-наукових програм Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

Автор-укладач робочої програми:

П. В. Лушин, д-р. психол. наук, завідувач кафедри психології та особистісного розвитку, професор

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри
психології та особистісного розвитку
Навчально-наукового інституту менеджменту та психології
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
(протокол № 12 від 31 травня 2019 р.)

Затверджено Вченою радою
Навчально-наукового інституту менеджменту та психології
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
(протокол № 5 від 13 червня 2019 р.,
протокол № 6 від 12 вересня 2019 р., *зі змінами*)

© Лушин П. В., 2019 рік
© ДЗВО «УМО», 2019 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрями підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 4	Галузі знань: 01 Освіта / Педагогіка 05 Соціальні та поведінкові науки 07 Управління та адміністрування Спеціальності: 011 Освітні, педагогічні науки 016 Спеціальна освіта (за нозологіями) 051 Економіка 073 Менеджмент 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність	Вибіркова (за вільним вибором здобувача вищої освіти)	
		Рік підготовки	
Загальна кількість годин – 120		-	1-й
		Семестр	
		-	2-й
		Лекції	
		-	10
		Практичні заняття	
		-	4
		Самостійна робота, індивідуальні завдання	
		-	106
		Вид контролю – екзамен	

Примітка: співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

- для заочної форми навчання – 11% : 89%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Психологічна допомога особистості» є оволодіння основними загальноприйнятими методами надання психологічної допомоги.

Основними завданнями навчальної дисципліни є:

- ознайомлення з основними поняттями даної дисципліни, структурою й історією її становлення;
- оволодіння основними загальноприйнятими в даній науці методами надання психологічної допомоги;
- формування умінь та навичок надання психологічної допомоги і застосування різних методик і технік;
- професійна адаптація майбутніх психологів.

Предметом навчальної дисципліни є основні знання та загальноприйняті методами надання психологічної допомоги.

В результаті вивчення дисципліни здобувач вищої освіти повинен **знати:**

- предмет, мету і завдання курсу;
- прикладні можливості консультативної психології і її профілактичну спрямованість;
- критерії, методи і засобах вирішення практичних завдань охорони здоров'я людини;
- динаміку уявлень про психічне здоров'я і посилення нервово-психологічних факторів у виникненні захворювань;
- зв'язок психічних і соматичних явищ;
- основні умови роботи практикуючого психолога в психологічній службі;
- "професійні небезпеки психолога".
- структуру і функції психологічної служби в наданні психологічної допомоги населенню.

уміти:

- користатися основними закономірностями надання психологічної допомоги в умовах психологічної служби;
- володіти основними психологічними навичками при наданні психологічної допомоги (дослідження проблеми клієнта, прояв турботи про клієнта, прояв психокорекційного впливу на особистість клієнта);
- уміння працювати з дітьми з психосоматичними порушеннями в дітей, наркоманів, жертв катастроф, аварій і нещасливих випадків.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Предмет і задачі психологічної допомоги особистості

Тема 1. Поняття про психологічну допомогу, її зміст.

1. Поняття психологічної допомоги
2. Види і типи психологічної допомоги
3. Умови надання психологічної допомоги

Тема 2: Історичні відомості про психологічну допомогу особистості

1. Походження психологічної допомоги та форми її надання в різних культурах
2. Різні модальності психологічної допомоги
3. Взаємодія підходів до психологічної допомоги: «парадкс еквівалентності» або «вердикт птиці додо»

Тема 3. Зміна уявлень про психічне здоров'я

1. Норма і патологія і їх співвідношення
2. Психічне здоров'я як стан і процес
3. Здоров'я як перехід, розвиток і самоорганізація.
4. Поняття соціально-психологічний імунітет: нейропсіхоіммунологія, екопсіхоіммунологія, процес екофасилітації.
5. Робота імунної системи як соціально-психологічний феномен.

Змістовий модуль 2. Основи надання психологічної допомоги

Тема 4. Психосоматика: зв'язок психічних та соматичних явищ

1. Внутрішня екосистема здоров'я особистості як імунного процесу
2. Взаємоперехідність і взаємозумовленість компонентів і рівнів екосистеми здоров'я особистості
3. Типи і види психосоматичних явищ
4. Підходи до надання психологічної допомоги в умовах психосоматичних порушень.

Тема 5. Функції та завдання психологічної служби, її структура і завдання

1. Поняття психологічної служби, предмет, завдання і структура
2. Моделі психологічної служби (медична модель, традиційно-психологічна модель, ринкова модель психологічної служби)
3. Особливості роботи психологічної служби в корпоративному бізнес-секторі, в освіті в збройних силах.

Тема 6. Основні етапи надання психологічної допомоги

1. Темпоральна характеристика процес надання психологічної допомоги. Концепція циркадних ритмів Б. Цуканова при наданні психологічної допомоги
2. Особливості організації сесії психологічної допомоги
3. Трифазна модель надання допомоги
4. Аналіз змісту етапів психологічної допомоги

Тема 7. Основні клінічні навички психолога

1. Встановлення робочого союзу, рапорту
2. Навички активного і емпатійного слухання
3. Навички фасилітації, конфронтації і підтримки групової динаміки
4. Екологічність психологічної допомоги, її перевірка і підтримка

Тема 8. Особливості клінічної роботи з різними групами людей

1. Робота психолога з групами клієнтів в залежності від віку
2. Робота психолога в залежності від умов: швидка психологічна допомога.
3. Робота психолога в медичній установі, в армії, в школі, в бізнесі
4. Супервізійна робота психолога

Тема 9. «Професійна небезпека» психолога, їхня профілактика

1. Професійні ризики в роботі психолога
2. Проблема професійного і емоційного вигорання психолога.
3. Саморозвиток професіонала як фактор запобігання та проживання професійних криз.

Тема 10. Актуальні питання надання психологічної допомоги в умовах Суспільно-політичного життя в Україні

1. Психологічна допомога в умовах перехідного періоду
2. Психологічна експертиза в наданні психологічної допомоги: поняття «внутрішнього і зовнішнього експерта» і їх взаємодію при роботі з клієнтом
3. Диджиталізація психологічної допомоги
4. Робота психолога онлайн і в особливих умовах професійної діяльності
5. Перспективи розвитку психологічної служби в найближчі 30 років. Трансгуманізм і психологічна допомога.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	Усього	У тому числі			Усього	У тому числі		
		л	п	ср, ір		л	п	ср, ір
<i>I</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>9</i>	<i>9</i>
Модуль 1								
Змістовий модуль 1.								
Предмет і задачі психологічної допомоги особистості								
Тема 1. Поняття про психологічну допомогу, її зміст.	-	-	-	-	13	2	-	11
Тема 2. Історичні відомості про психологічну допомогу особистості	-	-	-	-	14	2	-	12
Тема 3. Зміна уявлень про психічне здоров'я	-	-	-	-	10	-	-	10
<i>Усього годин за змістовим модулем 1</i>	-	-	-	-	<i>37</i>	<i>4</i>	<i>0</i>	<i>33</i>
Змістовий модуль 2.								
Основи надання психологічної допомоги								
Тема 4. Психосоматика: зв'язок психічних та соматичних явищ	-	-	-	-	13	2	-	11
Тема 5. Функції та завдання психологічної служби, її структура і завдання	-	-	-	-	14	2	2	10
Тема 6. Основні етапи надання психологічної допомоги	-	-	-	-	10	-	-	10
Тема 7. Основні клінічні навички психолога	-	-	-	-	11	2	-	9
Тема 8. Особливості клінічної роботи з різними групами людей	-	-	-	-	11	-	2	9
Тема 9. «Професійна небезпека» психолога, їхня профілактика	-	-	-	-	8	-	-	8
Тема 10. Актуальні питання надання психологічної допомоги в умовах Суспільно-політичного життя в Україні	-	-	-	-	16			16
<i>Усього годин за змістовим модулем 3</i>	-	-	-	-	<i>83</i>	<i>6</i>	<i>4</i>	<i>73</i>
<i>Усього годин за модулем 1</i>	-	-	-	-	<i>120</i>	<i>10</i>	<i>4</i>	<i>106</i>

5. Теми та зміст практичних занять

№ з/п	Теми практичних занять	Зміст практичних занять	Форма контролю	Години	
				д	з
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	-	<i>6</i>
Змістовий модуль 2.					
Основи надання психологічної допомоги					
	Функції та завдання психологічної служби, її структура і завдання	Моделі психологічної служби (медична модель, традиційно-психологічна модель, ринкова модель психологічної служби).	Письмове тестування, Спостереження за участю здобувачів вищої освіти під час	-	2

		Особливості роботи психологічної служби в корпоративному бізнес-секторі, в освіті в збройних силах.	обговорення результатів проведення екофасилітативних сесій, оцінка участі здобувачів вищої освіти у виконанні завдань на практичному занятті		
	Особливості клінічної роботи з різними групами людей	Робота в малих групах для виконання психологічних вправ щодо недифіцитарного супроводу особистості. Обговорення психологічних аспектів невизначеності та типи ставлення до неї. Складання та опрацювання протоколів консультативних сесій внаслідок виконання психологічних вправ у малих групах.	Письмове тестування, Спостереження за участю здобувачів вищої освіти під час обговорення результатів проведення екофасилітативних сесій, оцінка участі здобувачів вищої освіти у виконанні завдань на практичному занятті	-	2
Разом:				-	4

6. Самостійна робота

Звіти про самостійну роботу не надаються. Вивчення відповідного матеріалу перевіряється під час поточного та підсумкового контролю знань, якістю підготовки індивідуальних робіт за темою програми навчальної дисципліни.

Завдання для самостійної роботи здобувачів вищої освіти заочної форми навчання

Тема	Зміст	Год.
Тема 1. Поняття про психологічну допомогу, її зміст.	Опрацювання літературних джерел та лекційного матеріалу з даної теми (1. Поняття психологічної допомоги 2. Види і типи психологічної допомоги 3. Умови надання психологічної допомоги). Написання контрольної роботи.	11
Тема 2: Історичні відомості про психологічну допомогу особистості	Опрацювання лекційного матеріалу та літературних джерел з даної теми (1. Походження психологічної допомоги та форми її надання в різних культурах 2. Різні модальності психологічної допомоги 3. Взаємодія підходів до психологічної допомоги: «парадкс еквівалентності» або «вердикт птиці додо»).	12

	Написання контрольної роботи.	
Тема 3. Зміна уявлень про психічне здоров'я	Опрацювання літературних джерел з даної теми (1. Норма і патологія і їх співвідношення 2. Психічне здоров'я як стан і процес 3. Здоров'я як перехід, розвиток і самоорганізація. 4. Поняття соціально-психологічний імунітет: нейропсіхіоіммунологія, екопсіхіоіммунологія, процес екофасилітації. 5. Робота імунної системи як соціально-психологічний феномен.). Написання контрольної роботи.	10
Тема 4. Психосоматика: зв'язок психічних та соматичних явищ	Опрацювання літературних джерел та лекційного матеріалу з даної теми (Тема 4. Психосоматика: зв'язок психічних та соматичних явищ (1. Внутрішня екосистема здоров'я особистості як імунного процесу 2. Взаємоперехідність і взаємозумовленість компонентів і рівнів екосистеми здоров'я особистості 3. Типи і види психосоматичних явищ 4. Підходи до надання психологічної допомоги в умовах психосоматичних порушень.). Написання контрольної роботи.	11
Тема 5. Функції та завдання психологічної служби, її структура і завдання	Опрацювання лекційного матеріалу та літературних джерел з даної теми (1. Поняття психологічної служби, предмет, завдання і структура 2. Моделі психологічної служби (медична модель, традиційно-психологічна модель, ринкова модель психологічної служби) 3. Особливості роботи психологічної служби в корпоративному бізнес-секторі, в освіті в збройних силах). Написання контрольної роботи.	10
Тема 6. Основні етапи надання психологічної допомоги	Опрацювання літературних джерел з даної теми (1. Темпоральна характеристика процес надання психологічної допомоги. Концепція циркадних ритмів Б. Цуканова при наданні психологічної допомоги 2. Особливості організації сесії психологічної допомоги 3. Трифазна модель надання допомоги 4. Аналіз змісту етапів психологічної допомоги). Написання контрольної роботи.	10
Тема 7. Основні клінічні навички психолога	Опрацювання літературних джерел та лекційного матеріалу з даної теми (1. Встановлення робочого союзу, рапорту 2. Навички активного і емпатійного слухання	9

	3. Навички фасилітації, конфронтації і підтримки групової динаміки 4. Екологічність психологічної допомоги, її перевірка і підтримка). Написання контрольної роботи.	
Тема 8. Особливості клінічної роботи з різними групами людей	Опрацювання літературних джерел з даної теми (1. Робота психолога з групами клієнтів в залежності від віку 2. Робота психолога в залежності від умов: швидка психологічна допомога. 3. Робота психолога в медичній установі, в армії, в школі, в бізнесі 4. Супервізійна робота психолога). Написання контрольної роботи.	9
Тема 9. «Професійна небезпека» психолога, їхня профілактика	Опрацювання літературних джерел з даної теми (1. Професійні ризики в роботі психолога 2. Проблема професійного і емоційного вигорання психолога. 3. Саморозвиток професіонала як фактор запобігання та проживання професійних криз.). Написання контрольної роботи.	8
Тема 10. Актуальні питання надання психологічної допомоги в умовах Суспільно-політичного життя в Україні	Опрацювання літературних джерел та лекційного матеріалу з даної теми (1. Психологічна допомога в умовах перехідного періоду 2. Психологічна експертиза в наданні психологічної допомоги: поняття «внутрішнього і зовнішнього експерта» і їх взаємодію при роботі з клієнтом 3. Диджиталізація психологічної допомоги 4. Робота психолога онлайн і в особливих умовах професійної діяльності 5. Перспективи розвитку психологічної служби в найближчі 30 років. Трансгуманізм і психологічна допомога.). Написання контрольної роботи.	16
Усього:		106

7. Індивідуальна робота

Індивідуальне навчально-дослідне завдання для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання дозволяє оволодіння основними знаннями та загальноприйнятими методами надання психологічної допомоги.

Контрольна робота виконується відповідно до варіантів завдань за темою програми навчальної дисципліни.

Вимоги до ІНДЗ та варіанти завдань для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання викладені у методичних вказівках, які надаються здобувачам вищої освіти на першій лекції.

8. Методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни «Психологічна допомога особистості» використовуються інформаційно-ілюстративний та проблемний методи навчання.

Під час лекційного курсу застосовуються:

- мультимедійна презентація;
- слайдова презентація;
- дискусійне обговорення проблемних питань.

На практичних заняттях застосовуються:

- ситуаційні завдання;
- кооперативне навчання (робота за методом малих груп);
- психологічні вправи;
- проведення екофасилітативних консультаційних сесій

9. Контрольні заходи та засоби діагностики

Поточний контроль знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни проводиться у формі письмового тестування з кожної теми. У завданні з кожної теми здобувачам вищої освіти пропонується 9-11 тестів 3-х рівнів: 1) 5 тестів закритої альтернативної форми (простого множинного вибору «правильно» чи «неправильно»); 2) 3-5 тестів закритої форми множинного вибору з однією правильною відповіддю з 4-х можливих; 3) 1 тест-задача закритої форми з однією правильною відповіддю з 4-х можливих.

На практичних заняттях оцінюється участь в обговоренні ситуацій та виконанні завдань.

Індивідуальні роботи (контрольні роботи здобувачів вищої освіти заочної форми навчання) надаються викладачу на практичних заняттях та на екзамені.

Підсумковий контроль знань – екзамен.

10. Критерії та шкала оцінювання

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності студента при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів з навчальної дисципліни «Психологічна допомога особистості», є:

- повнота і вчасність виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;
- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань;
- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів.

Оцінювання результатів усіх форм контролю передбачено у 100-бальній шкалі (табл. 10.1).

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на практичних, результати самостійної роботи здобувачів вищої освіти) проводиться у % від кількості балів, виділених на завдання, із заокругленням до цілого числа за критеріями:

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;

60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки

(розмірності, висновки, оформлення тощо);

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Оцінювання здобувачів вищої освіти заочної форми навчання відбувається на підставі виконаної контрольної роботи, виконання завдань на аудиторних заняттях та успішного складення екзамену (табл. 10.1).

Таблиця 10.1

Шкала оцінювання здобувачів вищої освіти заочної форми навчання

Підготовка 10 контрольних робіт за темою програми навчальної дисципліни (об'ємом по 2-3 сторінки кожна)	Ауд. робота	Екзамен	Усього
0-4 за кожну контрольну роботу, всього: 0-40	0-20	0-40	0-100

Результати навчання проставляються за трьома шкалами (табл. 10.2). Позитивні оцінки виставляються тільки тим здобувачам вищої освіти, які виконали всі види навчальної роботи, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни, і набрали за результатами поточного та підсумкового контролів не менше 60 балів.

Таблиця 10.2

Шкали оцінювання (100-бальна та національна)

90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним курсом

11. Рекомендована література

11.1. Базова література:

1. Lushyn, P. The paradoxical nature of ecofacilitation in the community of inquiry // Thinking. – 2002. – № 16 (1). – P. 8-17.
2. Lushyn, P., & Borrelli, S. [2003] Rediscovery of EMDR: In search of a rationale. // The EMDR Practitioner. – Retrieved from : <http://www.emdr-practitioner.net>. 12/27/2008.
3. Michael Irwin, Kavita Vedhara (2005). Human Psychoneuroimmunology. – Oxford University Press.
4. Shapiro, F., & Forrest, M. S. (1997). EMDR: The breakthrough therapy for overcoming anxiety, stress, and trauma. New York, NY, US: Basic Books.
5. Бондаренко А.Ф. Психологическая помощь, теория и практика. – К., 1997.
6. Братусь Б.С. Аномалии личности. – М., 1988.
7. Василюк Ф.Е. Психология переживания. – М., 1984.
8. Введение в практическую социальную психологию / Под. ред. Ю.М. Жуков, Л.А.Петровского, О.В.Соловьева. – М., 1994.
9. Вступ до психологічної допомоги (екофасилітативний підхід): навчальна програма для освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»: навч. програма / П. В. Лушин, Я. В. Сухенко // ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» ННІМП. – К., 2017. – 66 с. – 2,8 друк. арк. (1,4 друк. арк.).

10. Дубровина И.В. Психологічна служба в школі. – М., 1995.
11. Емельянов Ю.Н. Активное социально-психологическое обучение. – Л., 1985.
12. Живая книга. Личные алгоритмы экофасилитации [Текст]. Т. 1 / [Антонова Е. В., Болычева Е. В., Бричник В. А. и др.] ; под ред. П. В. Лушина, Я. В. Сухенко. – Киев, 2012. – 204 с.
13. Зейгарник Б.В., Братусь Б.С. Нариси по психології аномального розвитку. – М., 1980.
14. Каган В.Е. Психогенні форми шкільної дезадаптації // – В.П., 1984. - №4. – С. 89-95.
15. Карвасарский Б.Д. Психотерапия. – М., 1985.
16. Лушин П. В. 100 запитань для оцінювання та проектування індивідуальних траєкторій психолога-консультанта в його навчальній та професійній діяльності: екофасилітативні картки / П. В. Лушин, Я. В. Сухенко: карткове видання //ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» ННІМП. – Київ ; 2017. – 108 с. –0,7 друк. арк. (0,35 друк. арк.).
17. Лушин П. В. Введение в ЭкоПсихоИммунологию : материалы к учебному курсу / Лушин П. В. – Киев, 2018. – 96 с. – (Серия «Живая книга» ; Т. 5).– 5 друк. арк.
18. Лушин П. В. Гибридная жизнь: как выживать, когда все рушится? : [текст] / П. В. Лушин. – Киев, 2014. – 20 с. – 1,0 друк. арк.
19. Лушин П. В. Гибридная жизнь: как выживать, когда все рушится? : [текст] / П. В. Лушин. –2-е изд., дораб. и дополн.– Киев, 2015. – 28 с. – 1,2 друк. арк.
20. Лушин П. В. Гибридная помощь в переходном периоде: когда психолог не эксперт : [текст] / П. В. Лушин. – Киев, 2016. – 32 с. – 1,33 друк. арк.
21. Лушин П. В. Два измерения принципа «не навреди» и кодекс экологичности / П. В. Лушин // Практична психологія в системі вищої школи : монографія / за ред. Т. В. Бушуєвої, С. О. Ставицької // Авт. кол. кафедри практичної психології та психотерапії. – К. : КНПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. – С. 38-53.
22. Лушин П. В. Личностные изменения как процесс: теория и практика / П. В. Лушин. – Одесса : Аспект, 2005. – 334 с.
23. Лушин П. В. О психологии человека в переходной период (Как выживать, когда все рушится?). – Кировоград: КОД, 1999. – 208 с.
24. Лушин П. В. О психологии человека в переходный период (Как выживать, когда все рушится) / Лушин П. В. – Киев : «Науковий світ», 2007. – 207 с.
25. Лушин П. В. Об экологичности психологического воздействия: экофасилитативный подход / П. Лушин // Практическая психология и социальная работа. – №6. – 2010. – С. 7-9.
26. Лушин П. В. Психологія педагогічної зміни (екофасилітація) : Науково-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Кіровоград : ІмексЛТД, 2002. – 76 с.
27. Лушин П. В. Хаос и неопределенность: от страдания – к росту и развитию [Текст] : Монография / П. В. Лушин. – Киев, 2017. – 144 с. (Серия «Живая книга» ; Т. 4).
28. Лушин П. В. Экологичная помощь личности в переходный период: экофасилитация [Текст]: Монография / П. В. Лушин. – Киев, 2013. – 296 с. – (Серия «Живая книга»; Т. 2).
29. Лушин П. В. Экопсихологические голограммы и «лушинизмы» / П. Лушин. – Киев : Мелосвіт, 2011. – 48 с.
30. Лушин П. В. Экопсихологические голограммы и лушинизмы: [текст] / П. В. Лушин. – 2-е изд., дораб.и дополн. – Киев, 2016. – 56 с. – 2,33 друк. арк.
31. Лушин П.В. Принцип «не зашкодь» в психологічній допомозі й кодекс екологічності / П. В. Лушин // Екологічна психологія : хрестоматія / за ред. Ю.М. Швалба. – К.: Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2018. – С. 167–173.
32. Шайгородський Ю. Ж. Екологічна психологія // Екологічна енциклопедія: У 3 т. / Редкол. А. Толстоухов (голов. ред.) та ін. – К. : ТОВ «Центр екологічної освіти та інформації», 2006. – Т. 1. – С. 319-320.
33. Экофасилитация: самоучитель для взрослых [Текст] / [Гусев А. И., Догадов Я. А., Зернова Н. В., Олифира С. А., Шевченко С. В., Хилько С. А. и др.] : под ред. П. В. Лушина, Я. В. Сухенко. – Киев, 2013. – 220 с. – (Серия «Живая книга» ; Т. 3).

11.2. Додаткова література:

34. Lushyn. Rediscovery of EMDR: integration into an ecopsychological perspective // Вісник післядипломної освіти: зб. наук. пр. / НАПН України, Ун-т менедж. освіти; редкол.: О. Л. Ануфрієва [та ін.] / голов. ред. В. В. Олійник. – К.: АТОПОЛ ГРУП, 2016. – Вип. 1 (30). – 132 с. – С. 80–84. – (Серія «Соціальні та поведінкові науки»)
35. Бурлачук Л.Ф. Словарь–справочник по психодиагностике / Л.Ф.Бурлачук, С.М.Морозов. – СПб.: Питер. – 528 с.
36. Лушин П. «Культура дефіцита» как переходная форма к новому витку развития личности клиента // Психологія свідомості: теорія і практика наукових досліджень – 2019: Тези III міжнародної науково-практичної конференції (21 листопада 2019 року, м. Київ) / Відп. ред. О.В. Дробот; Національний авіаційний університет, Факультет лінгвістики та соціальних комунікацій – м. Київ, 2019. – С. 164–168.
37. Лушин П. В. Ecology of Pedagogical Space in the Framework of Educational Reform / П. В. Лушин // Післядипломна освіта в Україні. – 2018. – № 1. – С. 15–20.
38. Лушин П. В. VUCA-світ як простір, школа і «індустрія невизначеності»: зі сфери психологічної футурології // Психолого-педагогічний супровід професійної підготовки та підвищення кваліфікації фахівців в умовах трансформації освіти: Збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 24 травня 2019 р.). – К.: ДЗВО «Університет менеджменту освіти», 2019. – С. 67–72 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://umo.edu.ua/konferenciji>
39. Лушин П. В. Екофасилітативні картки: «мануал» до супроводу індивідуальних освітніх траєкторій психолога-консультанта / Лушин П. В., Сухенко Я. В. // Проблеми сучасної психології. – 2018. – №1(13). – С. 84-90. – 0,7 друк. арк.
40. Лушин П. В. Екофасилітація, позитивна і традиційна психологія: співвідношення / П. В. Лушин // Простір арт-терапії: ресурси зцілення: матеріали XI міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції (м. Київ, 3–4 квітня 2014 р.) / За наук. ред. А.П. Чуприкова, Л.А. Найдюкової, О.А. Бреусенка-Кузнецова, О.Л. Вознесенської, О.М. Скар. – К.: Золоті ворота, 2014. – С.59–61. – 0,2 друк. арк.
41. Лушин П. В. Невизначеність і типи ставлення до неї: ситуація психологічної допомоги / П. В. Лушин // Теоретичні та методологічні проблеми психологічного консультування та психотерапії. – Том 1. – № 5. – 2016. – С. 33-40.
42. Лушин П. В. Неопределенность, которую не толерируют / П. В. Лушин // Теория и практика психотерапии. – 2016. – Том 3. – № 5. – 2016. – С. 2-6.
43. Лушин П. В. Об экологичности психологического воздействия: экофасилитативная логика / П. В. Лушин // Практична психологія та соціальна робота. – 2010. – № 6. – С. 7-9.
44. Лушин П. В. Посттравматический рост и условия экологичного сопровождения травматических переживаний // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2016. – Вип. 4(49). – С. 11–24. – (Серія 12: Психологічні науки).
45. Лушин П. В. Социальный психоиммунитет, самоорганизация, психическое здоровье и содержание VUCA-помощи в «гибридной жизни» / П. В. Лушин // Теория и практика психотерапии. – №2.12. – 2015. – С. 2–17. – 0,5 друк. арк.
46. Лушин П. В. Толерирование неопределенности как способ экологичного управления / П. В. Лушин // Практична психологія та соціальна робота. – 2010. – № 12. – С. 20-23.
47. Лушин П. В. Экология травмы и условия ее недефицитного сопровождения / П. В. Лушин // Теория и практика психотерапии. – 2016. – Т. 3. – № 4. – С. 2–10.
48. Лушин П. В. Экофасилитация в психотерапевтическом и образовательном контекстах: «Буферная зона развития», коллективно генерируемый инсайд и неопределенность / П. В. Лушин // Теория и практика психотерапии. – 2016. – Том 3. – № 12. – С. 28–33.

49. Психологический словарь / Под общей ред. А.В.Петровского, М.Г.Ярошевского. – [2-е издание, исправленное и дополненное]. – М. : Политиздат, 1990. – 449 с.
50. Психологический словарь / Под ред. В.В.Давыдова, А.В.Запорожца, Б.Ф.Ломова и др. // Науч.-исслед. ин-т общей и педагогической психологии Акад. пед. наук СССР. – М. : Педагогика, 1983. – 448 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua>
2. Електронна бібліотека НПН України <http://lib.iitta.gov.ua>
3. Офіційні сайти періодичної літератури:

<i>Назва журналу</i>	<i>Офіційний сайт</i>
Актуальні проблеми психології	http://appspsychology.org.ua/index.php/ua/dlia-avtoriv
Вісник післядипломної освіти серія «соціальні та поведінкові науки»	http://umo.edu.ua/serija-socialjni-ta-povedinkovi-nauki
Актуальні питання сучасної психології	http://library.sspu.sumy.ua/wp-content/uploads/2018/04/Aktualny_pitannya_suc_psihologii_1_2015.pdf
Experimental Psychology	https://us.hogrefe.com/products/journals/experimental-psychology#c4338
International Journal of Science and Research (IJSR)	https://www.ijsr.net/index.php
American Psychologist	https://www.apa.org/pubs/journals/amp/
Экспериментальная психология	https://psyjournals.ru/exp/

4. Офіційні сайти державних та міжнародних установ:

<i>Назва</i>	<i>Офіційний сайт</i>
Верховна Рада України	www.portal.rada.gov.ua
Кабінет Міністрів України	www.kmu.gov.ua
Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України	http://psychology-naes-ua.institute/
Інститут соціальної і політичної психології НАПН України	http://naps.gov.ua/ua/structure/institutions/polit_psychology/
Центр перспективних соціальних досліджень	www.cpsr.org.ua

5. Соціальні мережі для співпраці вчених усіх наукових дисциплін:

- Academia.edu: <https://www.academia.edu/>
- ResearchGate: <https://www.researchgate.net/>
- Соціальні мережі науковців (Scientific Social Community): <https://www.science-community.org/uk>
- Українські науковці в світі (Ukrainian Scientists Worldwide): <https://www.science-community.org/uk>

Зміни та доповнення до робочої програми
(вносяться в процесі використання робочої програми)

Текст до внесення змін	Нова редакція	Затвердження змін
1. 2.		Протокол № _____, від «_____» _____ 201__р. Завідувач кафедри _____ (підпис)